

תאטרון וקולנוע בהוראת עברית

כינרת מחלונה של רחל':

שילוב הנאה ויזאלית בפעילות השכלתית באולפן

בתיה אבישר ואילן אבישר

הסרט על רחל המשוררת מגלה ומתעד ערכים ששררו בעבר ביישוב ובמדינה בראשיתה. הוא יוצר מסגרת דרמטית, שהתוכן התרבותי בה הופך להיות משמעותי ללומד. הוא עוסק בדמות שארץ מוצאה היא ארץ מוצאם של עולים רבים – רוסיה. כל צופה, ובמיוחד אם הוא עולה, מוצא נקודות חפיפה בין מצבו למצבה של רחל. ההקשר עם רחל ותקופתה מקילה את המפגש העתידי עם קבוצות ישראליות, שאליו יגיע העולה מצויד בידע עשיר יותר על התרבות בישראל וביתר יכולת הזדהות עם בעיות החברה בה.

'אי אפשר ללמד שפה, אפשר רק ליצור תנאים שבהם תהליך הלמידה יכול להתקיים'.
Alexander von Humboldt, 1880 (לפי Celce-Murica, 2000)

הוראה בהקשר תרבותי-חברתי

הלימוד החווייתי תורם לתהליך ההוראה בכלל, קל וחומר לתהליך ההוראה לעולים חדשים. בניסיון להקנות ולהפנים זיקה תרבותית מעבר לידע לשוני, מאמר זה מציע את השימוש במדיום הקולנועי כאמצעי חווייתי המסייע בשילוב אוריינות לשונית עם אוריינות חברתית-תרבותית.

המדיום הקולנועי חודר יותר ויותר לתחומי האקדמיה כאמצעי שווה ערך לטקסט מנוסח במילים. המורה לרכישת עברית אינו יכול להתעלם מהנוכחות החזקה של התקשורת האלקטרונית. מן הראוי להתייחס לקולנוע כאל מתווך בין העולה לבין החברה החדשה. מאמר זה יציג יחידת לימוד מורחבת, מלווה בטעונום תאורטיים. היחידה נועדה להקנות את מיומנויות השפה בשילוב עם ידע היסטורי, לאומי, חברתי ותרבותי. עבודה מסוג זה מיועדת הן לסטודנטים לעברית כשפה שנייה או זרה והן לתלמידים עולים בחטיבת הביניים ובבית הספר התיכון.

יתרונותיו של הסרט על רחל המשוררת

הסרט יואלי... כינרת מחלונה של רחל' הוא תעודה היסטורית רבת עניין. הסרט הופך בהזמנת מרכז ההסברה, על ידי היסטוריונית העוסקת בשנים האחרונות בבימוי סרטים דוקומנטריים, יעל קציר. אורכו של הסרט 16 דקות, ואלה ממחישות ללומד פרק היסטוריה

בתיה אבישר היא מורה בכירה ביחידה להוראת עברית באוניברסיטת תל אביב.
ד"ר אילן אבישר הוא ראש החוג לקולנוע ולטלוויזיה באוניברסיטת תל אביב. פרסם ספרים ומאמרים בנושאי קולנוע ישראלי, ייצוג השואה בקולנוע וקולנוע יהודי.

דואל: bavisar@post.tau.ac.il

בהוויה הציונית - העלייה השנייה - ומעשירות אותו בחוויה אמיתית. הסרט ממחיש את חייהם של החלוצים באותה תקופה ומעמיק את הלימוד על רחל ושיריה. זאת ועוד: בעזרת המדיום הקולנועי, הלומדים מגלים מחוזות ארץ חדשים כמו הכינרת, צופים בתל אביב בטרם הפכה לכרך מודרני, מתוודעים לעולם שעבר, רואים את סגנון הלבוש של אותה תקופה, שומעים מקצת שיריה של רחל ובסוף ההקרנה רוצים בדרך כלל לשמוע עוד ולהכיר יותר.

הסרט על רחל מגלה ו'מתעד' ערכים ששררו בעבר בחיי היישוב והמדינה, ואינם עוד: האמונה החזקה בערך העבודה, התמודדותם של החלוצים בתנאים קשים, מושג 'קבלת דין התנועה', וגם תופעות פחות נעימות כמו חוסר היכולת לרפא שחפת, התייחסותה של החברה לסובלים ממחלה קשה והמתח שבין צורכי הקבוצה וצורכי היחיד.

הסרט יוצר מסגרת דרמטית, שבה התוכן התרבותי הופך להיות משמעותי לגבי הלומד. הוא עוסק בדמות שארץ מוצאה היא ארץ מוצאם של עולים רבים – רוסיה. רחל, הגיבורה המקומית, עוברת תהליכים דומים לתהליכים שהלומדים עוברים. התייחסות המורה והחומר הנלמד בכיתה לקווי דמיון אלה תורמת להרגשה של המשכיות תרבות המוצא ולעמעום תחושת הניכור.

כל צופה, ובמיוחד אם הוא עולה, מוצא לפחות נקודת חפיפה אחת בין מצבו לבין מצבה של רחל, וכך הופכת דמותה של רחל לדמות שקל להזדהות איתה, למתווכת בין העבר וההווה, בין תהליך קליטתה לבין תהליך קליטתו של העולה החדש הצעיר. ההכרה בקושי ובסבל של הזולת יש בה כדי לרכך את התמודדותו שלו. ההכרה שהוא, העולה, מהווה חוליה נוספת בתהליך עלייה שהחל לפני שנים רבות, משפרת את הדימוי העצמי שלו - גם אם בחיי המציאות הוא נתקל בקשיים חברתיים רבים. ההכרות עם רחל ותקופתה מקילה את המפגש העתידי עם קבוצות ישראליות, מפגש שאליו יגיע העולה כשהוא מצויד בידע עשיר יותר על החברה והתרבות הישראלית וביתר הבנה ויכולת הזדהות עם בעיותיה. התוצאה הישירה של תהליך ההעשרה החווייתית היא פיתוח המוטיבציה בתהליך רכישת השפה. באמצעות כלים נרטיביים, ויזואליים, דרמטיים ואסתטיים, סיפורה של רחל הופך למוחשי. הדרמה הפרטית שלה כרוכה בדרמה לאומית, וחייה הפרטיים קשורים בתהליכים כלליים. דמותה מסמלת ערכים שונים, והלומד מלווה אותה בדרך התמודדותה עם המצבים שאליהם נקלעה - כאשר היא לוקה במחלה, כאשר היא מתמודדת עם ה'בשורה' שעליה לעזוב את המקום האהוב עליה ביותר, כאשר היא נודדת בארץ וחושה בודדה ונבגדת על ידי חבריה.

תוכן הסרט מאפשר נגיעה בבעיות שהעסיקו את החברה בעבר ומעסיקות את החברה גם כיום. למשל, היחס לחולים במחלות אפידמיות - אז חולי השחפת, כיום חולי האיידס. הסרט מעשיר את חוויות הלומד ויוצר מעורבות רגשית בחיי הדמויות ובעולם ההתרחשויות שעל רקען הן פועלות.

יתרונותיו של המדיום הקולנועי

בד-בבד עם תהליך ארגון הזהות והעמקת הידע, חוויית הצפייה בסרט יוצרת הוראה ממוקדת בצורה (form focused instruction) ובתוכן הטעון במשמעות חברתית-תרבותית.

אופיו של המדיום הקולנועי כאמצעי המעביר רעיון ומסר באמצעים אודיו-ויזואליים מאתגר את ההוראה ומאפשר טיפול בשפה בכל ארבע מיומנויות הבסיס: קריאה, כתיבה,

דיבור והאזנה. עם זאת, העבודה בעזרת הסרט הופכת את תהליך רכישת השפה לתהליך המעניק תמונה שלמה, אותנטית, ללא חלוקה מלאכותית לארבע מיומנויות 'נבדלות'. הלומד הופך להיות 'שותף' לאחד השלבים הראשונים ביישוב הארץ. הסרט מאפשר הזדהות של הלומד עם הנושא ועם גיבורה אחת, רחל. הסרט, מעצם אופיו של המדיום הקולנועי, מספר סיפור אישי אחד – של רחל (בניגוד למאמר אקדמי הדן בהיבטים כלליים של תקופת העלייה הראשונה והשנייה). המוטיבציה של הלומד עולה, סקרנותו מתעוררת והוא רוצה להבין את הנאמר במאמרי ההכנה. עיבוד חומר הרקע לסרט הופך להיות בעל תוכן משמעותי ומעניין לסטודנטים עולים בכלל, ובמיוחד לסטודנטים ממדינות חבר העמים. להלן תובא סקירה מפורטת של דרך ההוראה, יוצג הרציונל של כל מטלה ויובאו דוגמאות מכל תרגיל.

העבודה על הסרט לשלביה

מבנה יחידת הלימוד

יחידת הלימוד בשילוב סרט מחולקת לשלושה שלבים: שלב התרגילים המטרימים, שלב הצפייה ושלב תרגילי העיבוד. כל השלבים עוסקים באוריינות תרבותית ולשונית. התרגילים המטרימים כוללים מילון מילים ומושגים, מפתח מקומות, תאריכי רקע, נקודות לדיון על הנושא (בעקבות קריאת מאמר) ונקודות לחידוד הצפייה וההאזנה. מילון המילים והמושגים הוא עברי-עברי וקשור לרקע ולנושא הסרט. החלק המטרים כולל קטעי קריאה ועיבוד קטעים על תקופת העלייה הראשונה והשנייה, פרטים על הסרט וסיפור תולדות חייה של רחל. הקטעים משולבים בשורות מתוך מכתבים של רחל, בשורות מתוך שיריה המושמעים בסרט, במובאות מתוך עדויותיהם של אנשים שהיו קשורים בחייה כמו דבורה דיין, אימו של משה דיין, נוח נפתולסקי, ובדברים מפי אורי מילשטיין, נכד אחותה, כפי שהתפרסמו בכתבה עיתונאית.

עבודת ההכנה

דרך עבודת ההכנה הלומד מתוודע לתקופה ולאירועים שהפכו לחלק מהזיכרון הקולקטיבי של החברה הישראלית. יחידת העבודה כוללת נספח מונחים הנוגע לאישים ומקומות כמו קיבוץ דגניה, ברל כצנלסון, משה דיין ועוד. פעילות זו מסייעת לגשר על פערי הידע הקיימים אצל הלומד בהתייחס לחברה ולתרבות הנקלטת וכך מניחה נדבך נוסף בתהליך הבניית הזהות החדשה של העולה.

דוגמאות לתרגילי הכנה

דוגמאות מתוך מגוון תרגילים מטרימים העוסקים בהקניית אוצר מילים ובהעלאת המודעות לשפה (המילים המסומנות הן התשובות המתבקשות):

עבודה מילונית: שבה את ליבי – התאהבתי בו

התאמה בין צירופי לשון ממשלבים שונים: שבה את ליבי – נדלקתי עליו

הבנת מבנים לשוניים: 'התשמע!' – שמעת?

דוגמאות לשאלות המכוונות וממקדות את צפייתו של הלומד בנקודות מסוימות:

שימו לב למשפטים הראשונים הנאמרים בסרט. אלו רמזים ניתנים לצופה על זהותה של המספרת?

באיזה משלב עברית מדברים בסרט?
תארו את התמונות הפותחות והמסיימות את הסרט.

תרגילי עיבוד לאחר הצפייה

הצפייה בסרט משמשת מנוף להבעה עצמית ומעניקה למטלות הכתיבה והדיבור משמעות אותנטית מבחינת הקשרה התרבותי. תרגילי העיבוד מעוררים את רצון הסטודנטים להגיב. לאחר צפייה משותפת בתכנים רלוונטיים הצופים חשים רצון, צורך ולפעמים אף הכרח להביע את עצמם ולהגיב.

אחרי הצפייה דנים בשאלות מפתח. דיון זה מקל על הסטודנט את תהליך ההבנה, מכשיר את תהליך ההבעה ומכין את הלומד למטלות הכתיבה שיגיעו בשלב מאוחר יותר. למעשה, מדובר בצפייה פעמיים:

שלב הצפייה הראשונה: בשלב זה מומלץ להימנע מהטלת משימות ולתת לצופים ליהנות מהסרט, ללא הפסקות מתודיות.
שלב הצפייה החוזרת (הסרט אורך רק 16 דקות): בשלב זה ניתן להטיל על הלומדים מטלות שונות, בהן מטלות האזנה.

תרגילי העיבוד כוללים מגוון פעילויות ומכוונים לאופיו של הסרט. התרגילים כוללים: נקודות לדיון בעל-פה, חיבור דיאלוגים, תרגילי אוצר מילים, תרגילי הבנה, האזנה והבעה בכתב. מטלות ההבעה בכתב דורשות מהלומדים להתמודד עם סוגות שונות של כתיבה: כתיבה אישית, כגון כתיבת מכתבים; כתיבה יצירתית, הכוללת דיאלוגים, פיתוח סצנות, משחקי תפקידים.

המטלות הלשוניות מתמקדות בכמה כיוונים. הן מרחיבות את הרלוונטיות של הנושא לגבי הלומד, מסייעות ללומד לזהות את המשמעות העיקרית ואת המסגרת בה מתרחשת העלילה ומעלות את מודעות הלומד לשונות סוציו-בלשנית, להתפתחות לשונית, לאפיוני השיח, לאסטרטגיות תקשורתיות ולשפת הגוף. כך משמש הסרט, המורכב מקול, תמונה, צבע ותנועה, בשילוב המטלות, למעין אמצעי אופטימלי המאפשר גישה לסימנים לשוניים וחוץ-לשוניים.

אוריינות לשונית מצריכה שליטה באוצר מילים, ולכן הקניית אוצר מילים וביטויים נעשית לאורך כל היחידה, בשילוב מטלות שונות, כאשר הדגש בתרגילי העיבוד הוא על תהליך ההבעה וההפקה של הלומד. מגוון תרגילים כמו מטלות מילוניות, שיבוץ מילים וביטויים חדשים במשפטים שתוכנם מעוגן בחומר הרקע של הסרט, התאמה בין עברית עממית לעברית גבוהה, תרגילי האזנה לאחר צפייה חוזרת, מטלות הבעה בעל פה ובכתב, מאפשר רכישה מקרית ורכישה מכוונת כאחד של אוצר המילים ומעלה את הסיכוי לרכישה ארוכת טווח של המילים החדשות.

משלב העברית המושמע בסרט על רחל הוא גבוה. באופן טבעי התלמיד נחשף לשימוש במשלב גבוה של השפה ולסגנון שאינו שכיח כיום. תהליך הרכישה החווייתית מקל על הלומד את תהליך הפנמת המילים החדשות.

דוגמאות לתרגילים אחרי צפייה חוזרת:

השלמת מילים של שיר הנשמע ברקע: *התשמע קולי, רחוקי שלי*
ארגון רשימה כרונולוגית של מקומות שבהם התגוררה רחל:

יפו ; רחובות ; כינרת ; דגניה ; תל-אביב
מציאת הקשר בין צירופי לשון המוזכרים בסרט לבין מקורם :
האהבות – 'פורצות את הגדר'
נדידת רחל בארץ - 'מסומנת באות קין'

המטלות הראשונות, וכן המטלות לאחר צפייה ראשונה, מכוונות לחיזוק מיומנות ההאזנה. כוונתנו לתרגילים שבהם הלומדים מתבקשים להשלים מילים של שיר, לארגן רשימה כרונולוגית ולמצוא את הקשר בין צירופי לשון המוזכרים בסרט לבין צירופי מילים או מילים בודדות הניתנים בתרגיל. לדוגמה: כשהלומד יודע לזהות שהצירוף 'מסומנת באות קין' מתייחס לנדידת רחל בארץ, ברור שהוא עבר תהליך הפנמה והבנה של אוצר המילים ומכיר היטב את התוכן הכללי.

לכאורה, הצופה בסרט רק מאזין. על פי ג'י מורלי (J. Morely) מאוניברסיטת אן ארבור במישיגן, הוא חווה *האזנה חד-כיוונית* – Unidirectional Listening. מורלי מתארת פעילות זו כ'פעילות המתרחשת כאשר אין אינטראקציה בין המאזין לבין הדובר, כמו שקורה בטלוויזיה ובקולנוע'.

דומה כי זו אכן הפעילות המאפיינת את הצופה-הלומד כשהוא רואה סרט. הוא רואה תמונה ומאזין לפסקול המלווה אותה. אך הצפייה בסרט וההאזנה לעלילה הדרמטית המתרחשת על גבי המסך מעוררת ומלווה בתגובה, גם אם התגובה אינה מילולית. התגובה באה לידי ביטוי בקשת רחבה של תגובות הצופים; הם צוחקים, משתאים, מתוחים, כואבים, ואפילו בוכים. הצופים מגיבים בדרכים בלתי מילוליות, אגב האזנה חד-כיוונית.

תרגילי הבעה

תרגילי הבעה מגוונים הם חלק מתרגילי העיבוד, הכוללים מטלות הבעה בעל-פה והבעה בכתב. תוכן התרגילים מתבקש מהאופי הירי והאישי של הסרט.

הבעה בעל-פה : המדיום הקולנועי עונה על הצורך שבתקשורת אמיתית. הסרט מספק חומרים טבעיים ויוצר ללומד מסגרת אותנטית. מטלות הבעה בעל-פה ניתנות באמצעות תפקיד תקשורתי המעוגן בתוכן רלוונטי ולא על ידי הקניית דיבור מדויק, המתמקד בדקדוק או בפונולוגיה. המטלות מנצלות נתונים טבעיים שהסרט העלה ונותנות ביטוי לחשיבות של 'תקשורת אמיתית', 'אותנטית'.
דוגמאות למטלות בעל-פה:

דיון בעל-פה :

בסרט מסופרות תולדות חייה של רחל, כביכול מפיה: 'בחדר פֶּלְאֵי הקטן אני נאחזת בזכרונותי וחורזת אותם בשיִרִי... מדוע, לדעתכם, בחרה הבמאית, יעל קציר, בטכניקת סיפור זו?

חיבור דיאלוג :

הכוונה בעיקר לדיאלוג המבוסס על משחק תפקידים. לדוגמה: תרגיל הבעה בעל פה, המתעל את רצון הצופים להגיב על הבעייתיות שביחס החברה לפרט. לתלמידים מוצעים כמה נושאים. על כל קבוצה לבחור בנושא אחד; המשתתפים בוחרים בתפקיד מסוים ומשחקים אותו בהתאם לדיאלוג שחיברו. למשל, הנושא: *לסלק או לא לסלק את רחל מהקיבוץ בעקבות מחלת השחפת*. שמות המשתתפים: מזכיר הקיבוץ, הורים לילדי הקיבוץ, הורי משה דיין. תרגיל זה ייתן ללומדים הזדמנות להביע דעות שלא הוצגו בגוף הסרט, להציג דעות

מנוגדות, להבין את שיקולי האנשים שחיו בתקופה אחרת, שהתמודדו עם מגבלות שונות וצרכים שונים, ובד בבד להביע את דעותיהם האישיות ביחס לבעיה.

נושא נוסף לחיבור דיאלוג: **שיחת המשתתפים בלויית רחל.**

נושא זה טעון פחות ומאפשר מתן הזדמנות לדמויות שונות להביע את דעתם על רחל, על חייה, לתרגל ביטויי צער וחרטה בהקשר חיי רחל; לתרגל ביטויי הערכה והתפעלות משירה, מהתמודדותה עם מחלתה ועוד. ביטויי מפתח מלווים את הנושאים האלה ומקילים על הלומדים את ההבעה בעל פה. למשל: אני כל כך מצטערת ש... איך יכולנו לדעת שמצבה מדרדר...

הבעה בכתב: תרגילי הבעה בכתב כוללים מגוון סוגות של כתיבה: כתיבה אישית, תשובות לשאלות פתוחות, כתיבה השוואתית וכתיבה ביקורתית.

כתיבה אישית: הכתיבה האישית קלה יותר ללומד שפה שנייה בעצם אופייה. כך הלומד-העולה החדש יכול לבטא עצמו, להיות סובייקטיבי, הוא אינו כבול לשפה תקינה, הוא יכול להשתמש הן בסלנג והן בשפה עממית ואינו כבול לרצף כתיבה הגיוני.

הכתיבה האישית כוללת פיתוח סצנות וכתיבת דיאלוגים המתרחשים מחוץ למסך, או כתיבת דיאלוגים חלופיים לאלה הקיימים בסרט.

בסרט על רחל אין אמנם דיאלוגים רבים, אך ניתן לנסח דיאלוגים דמיוניים שהתנהלו מן-הסתם בין האנשים בקיבוץ בטרם החליטו על עזיבתה. אפשר לדמיין את הדיאלוג שרחל הייתה רוצה לקיים עם נוח נפתולסקי, האיש שאהבה. כתיבה זו מאתגרת את התלמידים היצירתיים ומעניקה להם הזדמנות לבטא עצמם ולהרגיש כיתסריטאים מתחילים ולא רק כסטודנטים עולים המתמודדים עם קשיי שפה שנייה.

דוגמה לכתיבה אישית היא כתיבת מכתבים ממוענים שונים לנמענים שונים, מרחל לאביה, לאהובה, לחברה או להיפך. המכתבים יאפשרו ללומדים ליישם את מה שלמדו על התקופה, על חייה של רחל בכינרת ובתל-אביב, ולתאר את מה שעבר עליה בשנותיה הראשונות בארץ ישראל ובשנותיה האחרונות.

המכתבים האישיים מעוררים מאוד את התלמידים, המגלים יכולת הזדהות גבוהה. בכתיבתם התלמידים מיישמים ומשלבים אוצר מילים חדש, ביטויים וגם סלנג. ביצוע המטלות נעשה מתוך מוטיבציה גבוהה ומניב כתיבה קולחת. דוגמאות:

כתבו מכתב לרחל והביעו הזדהות עם רגשותיה ועם צורת התמודדות שלה עם מצבה (רגש בגידה, פחד מהמחלה, פחד נטישה, תחושת בדידות). לפניכם הצעות לפתיחה:

שלום רחל,

ראיתי את הסרט שמספר על חיך ורציתי לכתוב לך איך אני מרגישה אחרי שקראתי על חיך...

כתבו מכתב לרחל מאביה, תארו את מה שעובר עליו, את חייו בארץ ישראל ומה הם הסבריו לחוסר העזרה שלו, מה הוא מרגיש ביחס למצבה של רחל ביתו...

שלום ביתי היקרה!

שמעתי על מצבך הקשה ואני חש חוסר אוניס נורא...

שאלות פתוחות: השאלות הפתוחות מסייעות לסטודנט להתמודד עם בעיות כלליות

העולות בסרט. לדוגמה: מה בחייה ובאישיותה של רחל מעורר הזדהות?

בתהליך כתיבת התשובות יפתח הסטודנט אוריינות לשונית, קרי – מאמץ ויכולת להבין מידע וליישמו, להבהיר את מחשבותיו ולקדדן בשפה, להעלות את מודעותו לנושא הסרט ולבסוף להפיק טקסט. תהליך עיבוד הקלט, ולאחריו הפקת הטקסט, יפתח ויארגן את מחשבותיו ביחס לנושא הנדון.

כתיבה השוואתית: נושאי הכתיבה ההשוואתית קשורים לתוכן הסרט ולהיבטים שונים

המיוצגים בו. לדוגמה: השוואת חיי חברי הקיבוץ כיום לחיי חברי הקיבוץ בתקופתה של רחל, חיי העולים כיום לעומת חיי העולים בזמן העלייה השנייה.

בעקבות הסרט שמדובר בו כאן והמטלות הניתנות ללומד, עולה מודעות הלומדים לקשר של האנשים לארץ, לקשיים השונים של העולים ושל הישראלים בארץ.

כתיבה ביקורתית עיונית: כתיבה ביקורתית עיונית היא סוג כתיבה המצריך אוריינות

לשונית ברמה מתקדמת. על המוען להעביר לנמען מסר ברור ומדויק, ועל כן כתיבה זו מחייבת את המוען להבין תחילה את התוכן ואת עמדת הבמאי ביחס לנושאים מסוימים וביחס לדמויות שונות.

הלומדים מתבקשים לנתח את יחס הבמאית לדמות ולרעיון המרכזי. כמו-כן עליהם לאבחן ולנסח מהו המסר של הבמאי. המטלות מלוות ברשימות פעלי התייחסות (פעלים השומרים על 'אובייקטיוויות' בכתיבה ומייחסים את הדברים הנאמרים לאומרים – לפי וולפה, 1998: 46). התרגילים דורשים מהלומד להבין את התוכן, לבחור את פעלי ההתייחסות המתאימים ולנסח מסר ברור ובהיר, הגיוני ומובנה, המתאר את עמדת הבמאי או את עמדתה של דמות מסוימת.

דוגמאות לניסוח מטלות לכתיבה ביקורתית:

אפשר ללמוד משירי רחל ומהסרט שנעשה עליה על יחסה לארץ ישראל, לחבריה, וכן למחלתה. בחרו בנושא אחד וכתבו עליו, תוך שימוש בפעלי התייחסות הבאים: התייחסות לארץ ישראל: קשורה ל, אוהבת את, אדישה ל, מתארת את, מרגישה, מבקרת את

התייחסות לחברים: מאוכזבת מ, מתגעגעת ל, רוצה ש, חוששת, מרגישה, עורכת דין וחשבון, מותחת ביקורת על

התייחסות למחלה: נמנעת מ, מתעלמת מ, מדברת על, חוששת מ, פוחדת מ, דואגת ל, עסוקה ב

סיכום

מלבד הפעילויות הקשורות בביסוס ארבע המיומנויות, כמתואר לעיל, הצפייה בסרט מעניקה הזדמנות ויזואלית-אסתטית ללמוד את שירת רחל, ודרכה להכיר כמה מסיפורי התנ"ך העוסקים בדמותה של רחל אימנו וכן בדמותה של חנה העקרה (יעוד אתפלל כחנה בשילה...!).

הצפייה בסרט והמטלות המלוות את הצפייה יסייעו לשזור חלק מההיסטוריה של עם ישראל בלימודי העברית ויעשירו את המימד החווייתי והתרבותי של רכישת השפה.

מקורות

- וולפה, ע' ועמית, ע' (1998). **לכתוב עבודת מחקר: כלים וכללים**. תל אביב: דיונון.
- קורן, שי (2001). מילים, מילים, מילים: על רכישת מילים באנגלית כשפה זרה באמצעות המחשב והיפר-טקסט. **חלקת לשון**, תש"ס-תשס"א, עמ' 29-32.
- Celce-Murica, M (2000 [1991]). Language teaching approaches: An overview. In J. Morley (Ed.), **Linguistics: Perspectives on Second Language Learning and Instruction**. University of Michigan.
- Morely, J. (1983). Listening and language learning: Aspects of theory and practice.
- CA TESOL Occasional Papers**, no. 9, pp. 20-46.